

לוחות אסבסט צמנט: שאלות ותשובות

מאת: רון ויזינגר

מנהל מחלקת גיהות של המוסד לבטיחות ולגיהות, חברב ועדה הטכנית לאבק מזיק

מה זה אסבסט צמנט?

לוחות אסבסט-צמנט, שטוחים או גליים, עשויים מסיבי אסבסט גולמי (עד 10%) וצמנט (מלט).

סיבי האסבסט שבלוחות כלואים במלט ובכך נמנע שחרורם לאוויר הסביבה. בעבר, בגלל תכונותיו המיוחדות של האסבסט (עמידות מצוינת, מחיר זול ועוד) נעשה שימוש נרחב במוצרי אסבסט צמנט. בשנים האחרונות וכל שנודע יותר על השפעותיו הבריאותיות השליליות של החומר, החלו בעולם לצמצם ואף להפסיק את הייצור והשימוש במוצרי אסבסט צמנט. תהליך דומה התרחש גם בארץ, כאשר הייצור של מוצרי האסבסט הופסק כליל וקיימת גם מגמה לצמצם באופן הדרגתי את הכמויות המיובאות של החומר. השימוש בחלק גדול ממוצריו נאסר אף הוא בישראל. יחד עם זאת, במבנים רבים עדיין משתמשים ומותר להשתמש בלוחות אסבסט צמנט, שטוחים או גליים כגגות או כקירות.

מהי השפעתו הבריאותית של האסבסט?

על השפעתו הבריאותית של האסבסט אנו למדים מתוך החשיפה התעסוקתית שבה נעשה שימוש בסיבי האסבסט הגולמי, למשל באותם מפעלים בהם עסקו בייצור מוצרי אסבסט צמנט.

במפעלים אלו, כשעדיין לא הופעלה בקרה מספקת על התהליך והעובדים לא היו מוגנים דיים, התרחשה חשיפה לרמות גבוהות של סיבי אסבסט ועם השנים נתגלו בקרב העובדים מחלות חמורות, הקשורות בד"כ במערכת הנשימה, כדוגמת אסבסטוזיס, סרטן הריאות ומזותליומה.

מה קורה במבנים שיש בהם לוחות של אסבסט צמנט?

שהייה במבנים אלו אינה דומה לחשיפה התעסוקתית (לזו של העובדים באסבסט הגולמי (מכאן שגם הסיכון אינו דומה, שהרי הסיבים קשורים במלט.

מהו אם כך הסיכון הבריאותי של לוחות אסבסט צמנט?

כל עוד הלוחות הנם תקינים ואין בהם סדקים או סימני התפוררות, סיבי האסבסט לא ישתחררו לאוויר כך שאין במשום סיכון בריאותי. יחד עם זאת, עם הזמן עלולים הלוחות להתבלות (בהשפעת גורמים סביבתיים או פגיעה מכנית) ובמקרה כזה קיימת אפשרות לשחרור סיבי אסבסט לאוויר.

איך נדע אם יש בלוחות שלנו בעיה?

הבדיקה להתפוררות ולבלאי הנה בדיקה ויזואלית (הסתכלות בעין בלתי מזוינת). במקרים של ספק לגבי מצב הלוחות, אפשר להזמין מומחה שיבדוק את מצב הלוחות וקיימת גם אפשרות לבדוק את רמת ריכוזי הסיבים באוויר בפועל. שיטת הבדיקה, המעבדה הבודקת והרמות המומלצות של סיבים באוויר תהינה בהתאם לדרישות הוועדה הטכנית לאבק מזיק - ראה בהמשך.

מה עושים כאשר הלוחות בלויים או שבורים?

כאשר הלוחות שבורים או בלויים מומלץ לפרקם ולהחליפם בתחליף הולם שאינו גורם לנזק בריאותי.

שמעתי שמומלץ לצבוע את הלוחות. האם זה נכון?

כפעולה מונעת, כאשר הלוחות עוד שלמים, או כאשר מצב ההתפוררות אינו חמור במיוחד ניתן לצבוע את הלוחות בצבע מתאים. את ההמלצות לסוגי הצבע יש לקבל מייצרן הצבע (בד"כ מדובר במספר שכבות של צבעי יסוד אפוקסי וצבע פוליאורתני או צבעים מתאימים אחרים). צביעה נכונה לוכדת את הסיבים ומונעת שחרורם לאוויר הסביבה.

האם החלפת הלוחות אינה מסוכנת?

פעולת הסרת הלוחות אכן בעייתית ובמהלכה עלולים להשתחרר לאוויר סיבי אסבסט ברמות גבוהות.

אז איך בכל זאת מסירים את לוחות האסבסט צמנט?

הועדה הטכנית לאבק מזיק הוציאה מסמך הכולל הנחיות להסרה ולסילוק של לוחות אסבסט צמנט.

למי מותר לפרק?

במסמך הנ"ל - לא מצוין במפורש למי מותר לעסוק בפירוק ובתנאי שהמפרק יפעל בהתאם לנוהל המפורט. יחד עם זאת כאשר היקפי העבודה גדולים (סילוק של מעל 25 מ"ר או 15 לוחות) העבודה צריכה להתבצע תחת פיקוח של מומחה.

מה היא הועדה הטכנית לאבק מזיק?

* הועדה הטכנית לאבק מזיק - ועדה סטטורית, בין משרדית - שהוקמה מתוקף התקנות לאבק מזיק. * - פועלת בראשותה של אינג' צילי ענבי מהמשרד לאיכות הסביבה

כתובת הוועדה:

יחידת השרות והאסבסט, המשרד לאיכות הסביבה, אוני' ת"א ביה"ס לרפואה, ק.7 ת"א 69978

* תקנות הבטיחות בעבודה (גיהות תעסוקתית ובריאות הציבור והעובדים באבק מזיק-1984).

בהתאם לתיקון אחרון שפורסם ב.ק.ת. 6044 מתאריך 12/7/2000.

האמור במסמך זה אינו גורע אלא בא להוסיף לתקנות הנ"ל.
